

СЕКЦІЯ ІІІ

“ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКІ ТА ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ: ПРОТИСТОЯННЯ ЧИ ВЗАЄМОДІЯ?”

Л. ГОРЕНКО-БАРАНІВСЬКА

Основним завданням секції було висвітлення феномену української національної культури в контексті українознавства, що відповідає змісту одного з центрів українознавства “Україна – культура”. На секційному засіданні обговорювалися надзвичайно актуальні питання, що стосувалися загальнолюдських та етнонаціональних культурних цінностей, шляхів їхньої взаємодії та уникнення протистояння.

У роботі секції взяли участь 61 доповідач (серед них: 9 докторів наук, 25 кандидатів наук, а також аспіранти, молоді вчені та провідні фахівці в галузі української культури) – представники Житомирської, Івано-Франківської, Київської, Донецької, Дніпропетровської, Миколаївської, Львівської, Кіровоградської, Волинської, Одеської, Харківської, Херсонської, Чернігівської, Чернівецької, Черкаської, Рівненської, Закарпатської, Тернопільської областей, м.Києва та АР Крим (м.Сімферополь), а також Росії, Польщі та Канади. Очолювала роботу секції – завідувач відділу національної культури Науково-дослідного інституту українознавства Міністерства освіти і науки України, кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник Горенко-Баранівська Лариса Іванівна. Секретар секції – молодший науковий співробітник відділу національної культури НДІУ МОН України – Семенюченко Олексій Валерійович.

Вагому роль у роботі секції відіграли такі провідні установи, як: Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв (м.Київ), Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М.Бойчука, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова, Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти, Київський міський педагогічний університет ім. Б.Грінченка, Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського, Національна академія оборони України, Національна академія внутрішніх справ України, Національна академія податкової служби України, Український державний лісотехнічний університет, Донецький інститут туристичного бізнесу, Ніжинський педагогічний університет ім. М.В.Гоголя, Національний університет “Острозька академія”, Академія му-

ніципального управління, Одеський національний морський університет, Київський інститут соціальних та культурних зв’язків ім.Святої княгині Ольги, Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна”, Київська духовна академія і семінарія, Одеська національна академія зв’язку ім. О.С.Попова, Донецький інститут управління; відомі культурно-освітні та громадські організації: Науково-творче товариство ім. Василя Безкоровайного (АР Крим, м.Сімферополь), Львівський державний обласний центр народної творчості і культурно-освітньої роботи, а також провідні культурно-мистецькі осередки України: Сімферопольське музичне училище ім. П.І.Чайковського, Кримська державна обласна філармонія, Київський молодий академічний театр, Спілка письменників України, Національна Всеукраїнська музична спілка, Спілка діячів театрального мистецтва України, Івано-Франківський обласний художній музей та багато інших.

По титульній темі конференції було заслухано декілька доповідей: асистента кафедри філософських та соціальних наук факультету банківської справи Київського національного торговельно-економічного університету Карпенка І.П. “Загальнолюдські цінності в умовах переходу до інформаційного суспільства”; завідувача відділу культури НДІУ Міністерства освіти і науки України, кандидата мистецтвознавства, старшого наукового співробітника Горенко-Баранівської Л.І. “Парадигми національної культури в системі українознавства”; кандидата філософських наук, доцента кафедри гуманітарних дисциплін Академії муніципального управління Кучери Т.М. “Взаємозв’язок загальнолюдського та національного в розвитку культури”; доцента кафедри українознавства Одеської державної академії будівництва та архітектури Соколовської Г.М. “Загальнолюдське та національне у народній культурі”, а також старшого викладача кафедри українознавства Одеського національного морського університету Лебідь Г.В. “Етнонаціональні і загальнолюдські культурні цінності в контексті історичного минулого і сучасності”.

Актуальні питання культурної політики в умовах сучасної України було висвітлено у доповіді доктора філософських наук, професора Семашко О.М. (м.Київ), який висвітлив особливості етнокультурної та культурної політики в Україні початку ХХІ століття.

Враховуючи важливість збереження народних промислів в Україні, наступні учасники конференції

підкреслювали особливість цього питання та шляхи його вирішення, зокрема: кандидат економічних наук, проректор Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М.Бойчука, професор Дяків Р.С. охарактеризував художні промисли України та спорідненість мистецтва й економіки у цьому аспекті; у виступі старшого викладача вищеназваного інституту, директора департаменту Міжнародної економічної фундації Бохан А.В. було розкрито значення підприємництва у сфері українського вжиткового мистецтва.

На сьогодні окремим питанням стоїть прискорене формування молодіжної культури в українському суспільстві, яке обов'язково повинно ґрунтуватися на українознавчих засадах. Так, кандидат філологічних наук, доцент кафедри документознавства Національної академії внутрішніх справ України Доценко О.Л. яскраво схарактеризувала тенденції цього явища та конкретні шляхи впливу на його українознавчий зміст.

До 190-річчя від дня народження Великого кобзаря України Т.Г. Шевченка були присвячені наступні доповіді: завідувача сектором фонду іноземної літератури НБУ імені В.І.Вернадського Кириченко Р.С. та кандидата філологічних наук, доцента Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти Федунь М.Р.

Йшлося про життя культурно-мистецьких осередків України, насамперед, міста Ніжина (доповідач Кавунник О.А. – старший викладач Ніжинського педагогічного університету ім. М.В.Гоголя), міста Сімферополя (доповідачі: Безкоровайний Б.М. та Безкоровайна Н.С.), а також про культурне життя в Україні першої половини ХХ ст. (кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та філософії Національного університету “Острозька академія” Маключенко В.І.).

Основні завдання Православної церкви висвітлив у своїй доповіді доктор канонічного права, проректор Київської духовної академії і семінарії Макар М.Ф. Окремо про роль релігійного фактора у формуванні етнонаціональних цінностей було наголошено у виступі кандидата філософських наук, доцента кафедри філософії Міжнародного Соломонова університету Швед З.В., а також у доповіді Дементьєвої В.В. – кандидата політичних наук, старшого викладача кафедри філософії та соціально-політичних наук Донбаської державної машинобудівної академії). Релігійний чинник в системі загальнолюдських цінностей особистості військовослужбовця Збройних Сил України був у центрі уваги Дзюби М.Т. – кандидата філософських наук, доцента Національної академії оборони України.

Питанням дослідження української міграції у США, її внеску у розвиток та збереження української національної культури було присвячене дослідження Саранчі Г.В. – аспірантки кафедри стародавньої та середньовічної історії історичного факультету Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Культурологічний аспект українознавчих проблем неможливий без вивчення українського музикознавства. Так, у роботі секції були висвітлені актуальні питання в цій галузі: українська музична культура в умовах розвитку процесів глобалізації (доповідач Шульгіна В.Д. – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри музикології Державної академії керівних кадрів культури і мис-

тецтва), формування теоретичних засад музичної освіти в Україні початку ХХ ст. (доповідач Овчарук О.В. – доцент кафедри музикології ДАКККіМ), національні традиції в діяльності музикантів-виконавців української міграції другої половини ХХ ст. (Пискач Л.А. – аспірант кафедри музикології ДАКККіМ), українське мистецтвознавство у світогляді людей (Морозова В.О. – студентка 5 курсу факультету декоративно-прикладного мистецтва КДІДПМіД ім. М.Бойчука), діяльність Львівської фортепіанної школи в контексті розвитку музичної педагогіки України ХХ ст. (Гуральник Н.П. – докторант кафедри фортепіанного виконавства і художньої культури НПУ ім. М.П.Драгоманова).

Під час проведення конференції вперше відбулася виставка-презентація діяльності Науково-творчого товариства Василя Безкоровайного “Творчі здобутки з Криму” (голова товариства – Безкоровайний Б.М.); виставка картин; презентація компакт-дисків заслуженої артистки України, солістки Кримської обласної філармонії, заступника голови Науково-творчого товариства Василя Безкоровайного – Н.С.Безкоровайної “Затремтіли струни” та “Українські народні пісні, романси, арії” (2004 р.).

З урахуванням визначальних тенденцій розвитку українознавства на сучасному етапі як в Україні, так і поза її межами, учасниками конференції (насамперед, учасниками секції № 3) було внесено низку конкретних пропозицій щодо розбудови національної культури початку ХХІ ст. на засадах українознавства, а саме:

1. Брати активну участь у діяльності *Ліги захисту української національної культури*. Залучати до її роботи як державні, так і громадські структури (організації).

2. Для вирішення проблем, які стоять перед українським суспільством початку ХХІ століття, учасники вищезгаданої секції вважають за необхідне:

- посилити методичний аспект у розгляді проблем українознавства (зокрема з таких питань як: місце українознавства в системі духовної культури суспільства; методичні основи українознавства; зв'язок українознавства з релігією; зв'язок українознавства з іншими науками; українознавство і формування культури особистості тощо);

- у сфері освіти закріпити обов'язкову практику відвідання культурно-освітніх закладів (це враховувати при складанні заліку);

- щодо наступних конференцій – обов'язково ввести підсекції мистецтвознавства, зокрема – “Українське музикознавство”;

- започаткувати у 2005 році українознавчі студії у м.Ніжині (на базі Ніжинського музично-педагогічного інституту);

- об'єднати зусилля Центру гуманітарної співпраці української діаспори (при Ніжинському музично-педагогічному інституті) з НДІУ МОН України;

- до роботи секцій активно залучати співробітників Міністерства освіти і науки України та Міністерства культури і мистецтв України.

3. Збільшити на конференції кількісно-якісне представництво органів державної влади, освіти, політичних партій та громадських організацій.

4. Збільшити кількість представників сфери засобів масової інформації, державних та недержавних структур з огляду та їх роль у поширенні ідей українознавства в умовах громадянського суспільства.

5. Принциповіше розкривати антиукраїнську діяльність певної частини державних структур, партій, церков (зокрема –Української Православної церкви Московського патріархату), що підривають основи національної культури та духовної консолідації громадян України.

6. Звернути увагу на об'єктивний та конкретний аналіз українознавчих процесів у всіх регіонах України з врахуванням специфіки їх історичного та культурного розвитку.

7. Через засоби масової інформації активно пропагувати науково-дослідну роботу та громадську діяльність НДІУ МОН України.

8. Кабінету Міністрів України, Міністерству освіти і науки України, Міністерству культури і мистецтв України внести пропозиції про збільшення кількості навчальних годин у вивченні національної культури та мистецтва в системі українознавства.

9. Започаткувати щорічний Конкурс наукових праць з проблем українознавства з визначенням переможців та врученням їм нагород (премій, дипломів, путівок, цінних подарунків тощо).

10.З метою виховання наукової молоді, зокрема з українознавства, затвердити проведення Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, дослідників українознавства “МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ Й МАЙБУТНЄ УКРАЇНОЗНАВСТВА” за участю учнів старших класів (шкіл, ліцеїв, коледжів), студентів, аспірантів, здобувачів наукових ступенів ВУЗів м.Києва та всіх областей України, а також АР Крим. Цей захід

проводити спільно з Департаментом вищої освіти Міністерства культури і мистецтв України, Міністерства освіти і науки України та іншими державними і громадськими установами.

11.У зв'язку з відзначенням 100-річчя від дня народження видатного українського співака і культурно-громадського діяча Бориса Романовича Гмирі (1903-2003 рр.), організувати і провести в школах, середніх та вищих навчальних закладах України інформаційну та культурно-просвітницьку роботу з метою художньо-патріотичного виховання української молоді. Підтримати пропозицію “Фонду Бориса Гмирі” щодо зібрання коштів на спорудження пам'ятника видатному українському співакові в м.Києві.

12.У зв'язку з відзначенням у 2005 році 125-річчя від дня народження видатного українського композитора, етнографа та культурно-громадського діяча Василя Васильовича Безкоровайного, провести в Києві та інших містах України культурно-мистецькі заходи спільно з Науково-творчим товариством імені Василя Безкоровайного (м.Сімферополь, АР Крим).

13.Сприяти здійсненню першої постановки української опери Народного артиста України Віталія Кирейка “Боярина” (на сл. Лесі Українки).

Загалом, конференція засвідчила постійну зацікавленість широкого кола науковців, вчених, освітян, державних та культурно-громадських діячів України в розвитку національної культури на українознавчих засадах.